

Förslag | STK-2023-524

MALMÖ STAD UPPMANAR SVERIGES REGERING:

KRAFTSAMLA MOT STIGANDE HAVSNIVÅER

Tillsätt utredning för ny lagstiftning

Malmö stad

Regeringen behöver kraftsamla för klimatanpassning i praktiken

Malmö och Göteborg har en gemensam syn på klimatanpassningen av Sverige och vad som behövs för att kustkommuner ska kunna bevaras och fortsätta att utvecklas. Göteborgs stad har skickat en begäran till regeringen att tillsätta en utredning för att Sveriges klimatanpassning ska möjliggöras. Malmö stad ställer sig bakom detta initiativ som är nödvändigt för att kunna hantera de utmaningar som ett förändrat klimat med stigande havsnivåer innebär för många av Sveriges kustkommuner.

Regeringen och statliga myndigheter behöver skapa långsiktiga spelregler och förutsättningar så att alla aktörer kan ta ansvar utifrån sina olika roller. Dagens fragmentariska ansvarsfördelning och dåligt koordinerade insatser skapar låsningar i samhällsutvecklingen.

För att kunna stå rustade inför framtiden efterlyser Malmö stad:

- Lagstiftning som möjliggör långsiktiga ansvars- och finansieringsmodeller
- Nationell samsyn kring vilket framtida klimat som samhällsplaneringen ska utgå ifrån.

Långsiktiga ansvars- och finansieringsmodeller

För att svenska kuststäder ska kunna fortsätta utvecklas kommer sammanhängande kustskydd som berör ett stort antal fastighetsägare att krävas. Samtidigt saknar både staten, kommunen och fastighetsägare, med dagens lagstiftning, incitament och rådighet för att bygga, äga och förvalta sådana anläggningar.

Det är idag oklart hur kostnadsfördelningen och den långsiktiga förvaltningen ska hanteras:

- Fastighetsägaren, med ansvaret för att skydda den egna fastigheten, som anlägger ett skydd har ingen juridisk möjlighet att fördela kostnader på de ytterligare fastigheter som drar nytta av åtgärden.
- En kommun eller myndighet kan inte bidra till etablering eller finansiering av skyddsåtgärder som endast en grupp av fastighetsägare drar nytta av, utifrån likställighetsprincipen. Om fastigheterna dessutom är belägna i olika kommuner kompliceras frågan ytterligare.
- Exploatörer i en detaljplan kan endast betala för de nödvändiga skyddsåtgärder som är till nytta för den nya bebyggelsen. Andra fastigheter som drar nytta kan inte åläggas kostnader.

När klimatförändringarna över tid för med sig att stora delar av kuststäderna får ett skyddsbehov blir skyddsåtgärderna av nationellt intresse, varför staten roll och ansvar behöver klargöras. Lagstiftningen behöver möjliggöra samfinansiering och gemensamt långsiktigt ägande av sammanhängande skyddsåtgärder, som till exempel gemensamhetsanläggningar. Finansieringsmodeller behövs både

för enskilda fastighetsägare, kommuner samt för statliga myndigheter och verk med ansvar för skydd av allmänna intressen och samhällsfunktioner. När dessa modeller utformas behöver hänsyn tas till likställighetsprincipen samt äganderätten. I takt med att klimatet förändras ökar också behovet av långsiktig finansiering för att kunna hantera underhåll och reinvestering av skyddsåtgärder.

Nationell samsyn kring vilket framtida klimat som samhällsplaneringen ska utgå från

Idag saknar Sveriges expertmyndighet SMHI uppdrag att ange vilken planeringsnivå, med hänsyn till klimatförändringarna, som kommunernas fysiska planering ska utgå ifrån. Varje kommun ska i stället, enligt dagens lagstiftning, ge sin syn på klimatrelaterade risker och utgå från denna bedömning i sin fysiska planering. Detta medför att det ställs olika krav, med skiftande riskacceptans, på investerare som vill medverka till

KRAFTSAMLA MOT STIGANDE

stadsutveckling i kommunerna. Eftersom länsstyrelserna i sin överprövning av detaljplaner dessutom kan ha en annan syn än kommunerna skapas risk för tidsfördröjande omtag i stadsbyggandet med fördyrningar för investerare. Detta leder till minskad byggtakt och stora hinder för kommunerna att tillgodose behovet av bostäder, samhällsservice och arbetstillfällen till kommuninvånarna.

En rättssäker myndighetsutövning kräver att Sverige har en enhetlig riskacceptans. För att hantera klimatanpassningen för stigande havsnivåer på ett förutsägbart vis behövs enhetliga planeringsnivåer för kommunernas fysiska planering. Slutligen behövs planeringsinstrument utvecklas som möjliggör etablering av samhällsekonomiskt lönsamma och successiva kustskyddsåtgärder.

Agera för en klimatanpassning som fungerar i praktiken

Malmö stad gör gemensam sak med Göteborg och uppmanar Sveriges regering att tillsätta en utredning för att:

- ta fram ny lagstiftning som möjliggör att Sveriges klimatanpassning kan genomföras i praktiken. Förändrad lagstiftning och finansieringsmodeller behövs som säkerställer rådighet, fördelar ansvar samt långsiktigt ägande och kostnader för klimatanpassningen av Sverige. Detta är något som även Nationella expertrådet för klimatanpassning ser behov av i sin rapport från februari 2022. Sverige behöver en kostnadseffektiv, likvärdig och klimatsmart hantering som möjliggör fortsatt bostadsförsörjning.

Malmö stad uppmanar även regeringen att:

- ge Lantmäteriet en utökad roll i klimatanpassningen, med uppdrag att utveckla verktyg för att etablera, finansiera och äga skyddsåtgärder, både för nya och befintliga byggnader.

Malmö stad stödjer Riksrevisionens rekommendation till regeringen om "att MSB bör ta fram transparenta kriterier för att bedöma vilka åtgärder för förebyggande av naturolyckor som är mest angelägna och därmed bör prioriteras vid beslut om bidrag".

Malmö stad uppmanar därför regeringen att:

- utveckla det statliga klimatanpassningsstödet så att alla berörda fastighetsägare, både statliga, kommunala och privata, kan söka finansieringsstöd för gemensamma insatser. Detta är något som även Fastighetsägarnas branschorganisation har lyft.

Malmö stad stödjer Riksrevisionens rekommendation till regeringen om att "Regeringen bör se till att det tydliggörs vilka planeringsunderlag som relevanta expertmyndigheter och länsstyrelserna ska ta fram, och vilka underlag som kommunerna själva ska ta fram".

Malmö stad uppmanar därför regeringen att:

- ge SMHI, Sveriges klimatexpert myndighet, en utökad roll i klimatanpassningen, med uppdrag att ta fram en gemensam planeringsnivå för klimatanpassning i fysisk planering. SMHI behöver även, utifrån FN:s klimatpanel, ta fram lokala klimatunderlag för kommunernas fysiska planering. I samverkan med Boverket och berörda kustkommuner behöver SMHI fastställa en nationell grundnivå för havsnivåhöjningen och en tillfällig översvämningssituation vars tidshorisont utgår från den planerade bebyggelsens livslängd.

Malmö stad stödjer Riksrevisionens rekommendation till regeringen om "att Regeringen bör ge relevanta expertmyndigheter i uppdrag att ta fram tydliga riktlinjer för vilka krav som länsstyrelserna kan ställa på kommunerna i planprocessen. Särskilt viktigt är detta för en likvärdig tillsyn av detaljplaner över hela landet samt att Boverket bör vidareutveckla sin tillsynsvägledning för naturolyckor så att den ger tydligare vägledning om vilka krav som länsstyrelserna kan ställa på kommunerna".

Malmö stad uppmanar därför regeringen att:

- ge Boverket i uppdrag att revidera tillsynsvägledningen avseende naturolyckor till länsstyrelser utifrån kommunernas kunskap om fysisk planering, utmaningar och tidsperspektiv. Statliga vägledningar för detaljplaner behöver ta betydligt bättre hänsyn till mer rimliga risker och konsekvenser i förhållande till byggnaders livslängd.

Sverige behöver kuststäder som Malmö och Göteborg

Klimatanpassning av Sveriges kuststäder är en gemensam angelägenhet. Kustkommuner som Malmö och Göteborg har mycket kunskap om hur regleringen av klimatanpassningen kan förbättras samtidigt som kommunerna kan genomföra sitt bostadsförsörjningsuppdrag. Den kunskapen vill vi dela med oss av. Vi bidrar gärna i regeringens och myndigheters utredningsarbete för att förbättra lagstiftning, regelverk och vägledningar för att klimatanpassningen av våra städer ska realiseras.

Malmö stads kommunstyrelse beslutade 17 maj 2023 att:

Malmö stad agerar i gemensam sak med Göteborg stad och uppmanar Sveriges regering att:

Kraftsamla mot stigande havsnivåer – Tillsätt utredning för ny lagstiftning, som möjliggör att Sveriges klimatanpassning kan genomföras i praktiken.

Katrin Stjernfeldt Jammeh
Kommunstyrelsens ordförande

